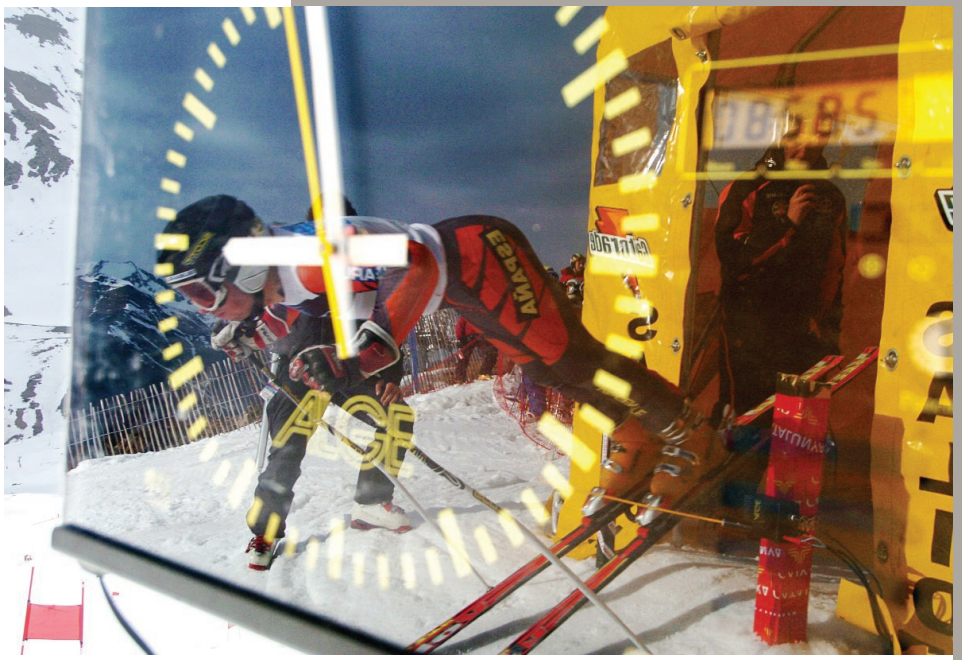

Preparats, llestos... ja!

Celes Piedrabuena Toni Grases

Sense ells, les curses tal com les coneixem no existirien. Són una de les peces bàsiques de l'engranatge blanc, i sense la seva feina la màquina no funciona. Els cronometradors són un element clau en tota cursa, sigui quina sigui la seva categoria i modalitat esportiva. Saben que no poden fallar i que d'ells depèn el correcte desenvolupament de la competició. D'això se'n diu responsabilitat.

Ja fa molts anys que Toni Monterde exerceix de cronometrador. Tants com quinze, onze com a hobby i quatre com a professional. I encara avui, explica que la nit abans d'una cursa, amb independència de la seva categoria, no aconsegueix dormir dels nervis que passa, i que quan s'ha de posar a treballar ja ha visualitzat amb anterioritat la prova més de quaranta vegades. Un estat de nerviosisme que cap de nosaltres desitjaríem per la nostra feina, i que aquest home nascut a Terrassa, però resident a Berga, arrossega al llarg de tota una temporada. I una temporada consta de moltes curses. De molts dies. A diferents ubicacions i d'una tipologia diferent. Una situació que ja dóna una idea de la importància de la feina d'un cronometrador, que ve a ser com la peça de l'engranatge que dóna sentit a les curses. Sense la presència d'aquestes persones i sense el funcionament del seu material de treball es podrien fer igualment les competicions, però no seria ben bé el mateix, oi? La seva és una feina un tant fosca. Una tasca que malauradament no té la importància que es mereix, que es dóna per sabut que tot anirà bé i de la que tant sols ens en recordem quan hi ha alguna errada. Per tant, podríem dir que són com els àrbitres del futbol, que tant sols surten als diaris quan cometen una errada greu.

Del crono al GPS

El món del cronometratge ha canviat molt en els darrers anys. Per sort, tot sigui dit, ja que els cronometradors poden fer millor la seva feina, gaudint d'unes millors condicions de treball i amb unes eines molt més modernes i precises, que van una mica en paral·lel de l'evolució que han tingut les especialitats blanques, en especial de l'esquí alpí, on una mil·lèsima pot arribar a ser decisiva.

S'ha passat del rudimentari crono manual als cronos electrònics, amb cèl·lula i programes d'ordinador, tot un avenç. Abans tot es feia manual, però avui dia la feina del cronometrador es du a terme gràcies a la informàtica, tot i que per sort la màquina no arribarà mai a suplir del tot la feina de l'home. Com molt bé saben els aficionats a l'esquí alpí o d'altres modalitats com el surf de neu, avui dia totes les sortides es donen amb una portella de sortida. Des d'una caseta. El corredor, quan ha de sortir, topa amb una espècie de vareta, i amb aquesta acció ja s'activa el crono, que és el que dóna l'hora de sortida. Quan el corredor creua la línia d'arribada s'activa una cèl·lula fotoelèctrica i es para el crono. "L'únic que faig –explica en Toni Monterde– es posar en l'ordinador el dorsal del corredor. Es tracta d'un ordinador molt precís i resistent, que aguanta temperatures extremes i les condicions més dures de treball".

La comunicació no pot fallar entre la línia de sortida i la d'arribada

En una cursa, sigui quina sigui, no es pot fallar en cap moment del procés del cronometratge.

Però, aquesta acció de treball, que en un cap de setmana es pot dur a terme infinitat de vegades –compteu el nombre de corredors d'una cursa i les baixades que poden arribar a fer– no seria possible sense la feina de l'estàrter, del mateix cronometrador i del cable. Anem a pams. La línia de sortida i la d'arribada estan comunicades, i ho estan gràcies a un cable que va de dalt a baix i dels auriculars. L'estàrter és qui avisa a la persona que està a baix, del corredor que està apunt de sortir. El cable pot anar per dalt, és a dir està penjat, o per terra, i després en diferents punts del recorregut pot haver-hi alguns controls que són els que saben i informen de qualsevol incident que pugui haver-hi en una baixada, com que l'esquiador se salti una porta. Normalment no acostuma a haver-hi massa problemes en el correcte desenvolupament d'aquesta feina. "L'únic, que alguna vegada el mal temps et faci alguna malifeta. Si fa molt de vent la neu et pot tallar la cèl·lula, tot i que sempre pot haver-hi un graciós que faci alguna de les seves". Les estacions acostumen a tenir la seva línia de cable tirada, normalment ensorrada perquè no la trepitgi ningú, un estadi preparat pel desenvolupament de les curses i una caseta de cronometratge. És a dir, tot el necessari perquè la tasca del cronometrador sigui impecable, i perquè així, la comunicació entre la línia d'arribada i de sortida no pugui fallar.

El xip és un altre dels estris que probablement hagis sentit. Aquest ja es fa servir en esquí nòrdic. Si la cursa és de sortida individual es faria amb el cronometratge clàssic, com si fos una cursa de múixing, però en el cas que sigui una cursa en grup –com ara la Marxa Beret– es fa servir el xip. Aquest es posa a la bota de l'esquiador, i quan passa per línia de meta hi ha unes catifes que llegeixen el seu dorsal. No és tant precís com la cèl·lula, però en esquí de fons no es busca la màxima precisió, ja que bàsicament el que es busca és l'ordre d'arribada i el temps. El pas següent seria fer ús del transportador, que és el que per exemple es fa servir en les curses de Fórmula 1. És aproximadament un xip, però molt més evolucionat, ja que s'alimenta per una pila. Si un xip normal té una precisió d'un segon, el transportador la té de mil·lèsimes. El que passa és que el seu preu és molt elevat i que per fer proves de contrarellotge no està del tot evolucionat. I, malgrat totes aquestes evolucions, el xip encara no es fa servir en esquí alpí. Es podria pensar que és, perquè aquesta disciplina no ha evolucionat del tot, però la raó és que aquesta petita peça funciona de meravella quan les sortides són en grup, però no és tan exacta quan es tracta de curses que surten d'un en un. Avui dia, en esquí alpí el millor encara segueix sent la cèl·lula fotoelèctrica i la portella.

El xip no està del tot desenvolupat per aplicar-se en curses de cronometratge

I el pas següent quin seria, us preguntareu. Doncs bé, la resposta té tres lletres: GPS. Ja s'estan comercialitzant i fent servir uns aparells que no necessitin els cables, sinó que van via ràdio i que se sincronitzen per GPS, però encara no estan homologats per la Copa del Món, tot i que no fa pas massa que els han homologat per la Copa d'Europa. El seu funcionament seria senzill: en comptes de tirar un cable de dalt a baix, la transmissió de la informació es faria via ràdio.

Es posaria un crono a dalt i a baix, i se sincronitzaria per GPS que tots dos marquessin exactament la mateixa hora. El problema en aquest cas és la cobertura, que no sempre és perfecta. En canvi, el cable és molt més fiable, sempre i quan alguna persona no el talli.

No pot fallar res

Però, tant si es treballa amb el darrer avanç tecnològic com si no, les eines de treball sempre han d'estar en perfectes condicions. Els cronometradors acostumen a viatjar a una cursa amb tots els estris duplicats, per si un falla, fer-ne servir un altre, i després d'una cursa cal repassar el material perquè aquest estigui en bones condicions per a la propera cita. Quan el cronometrador arriba a casa ha d'obrir totes les maletes, perquè s'eixuguin de l'humitat que han agafat a la neu, repassar els estris i canviar les piles sovint.

Paral·lelament no està de més que el cronometrador conegui el reglament de la cursa que va a cobrir. No és indispensable, però mai fa nosa, ja que sempre ajuda a entendre millor el correcte desenvolupament de la cursa i a una millor interpretació. A banda, lògicament, de sentir un cert interès per la competició que es va a cobrir, per l'esport en si. La feina d'un cronometrador no serà tant efectiva si aquest sent una simpatia especial cap a l'esquí, per exemple, com si tant podria estar cronometrant una cursa d'esquí alpí com una de cargols, amb tot el respecte per aquests darrers. Tot ajuda, i més en un esport on no val a badar i on les diferències entre els corredors són mínimes.

L'equip de cronometradors de la FCEH

Sota la direcció de Toni Monterde hi treballen un conjunt de cronometradors, els quals es distribueixen les curses a cobrir en funció de la seva disponibilitat i coneixements.

Actualment, aquest equip el formen Joan Garcia, que acostuma a fer alpí i surf de neu; el matrimoni Joan Arnela i Paquita Perdiguero, que també acostumen a cronometrar curses d'alpí i surf de neu; Joana Puig, que fa de tot, Lino Donaire i la seva senyora, Alícia Berenguer, que abans feien esquí alpí i ara esquí nòrdic; i Antoni Fitó, especialista en curses de múixing.

Si t'interessa ser cronometrador o creus que tens coneixements per poder fer aquesta feina, posa't en contacte amb la Diana Larrahona, a la Federació Catalana d'Esports d'Hivern: a/e activitat@fceh.org, o tel. 93 415 55 44.

Kim Carreras, director tècnic de la FCEH, al costat de la caseta de sortida communicant-se amb la línia d'arribada.

Entrevista Toni Monterde, el mag del crono,

"No veig curses, sinó arribades i números"

Puntual a la cita com no podia ser d'una altra manera, Toni Monterde mesura les paraules en la seva justa mesura. Precís i concís, aquest home nascut a Terrassa però resident a Berga ha aconseguit fer de la seva passió la seva professió. És un dels pocs cronometradors professionals del nostre país, a banda de ser un gran amant dels esports d'hivern, i Déu vulgui que quan la temporada d'hivern està en plena ebullició el Toni no agafi cap refredat.

D'on et ve aquesta fal·lera pel cronometratge?

Fa quinze anys vaig començar amb un curset que feia la FCEH a la tardor per preparar gent de cara a la temporada d'hivern. Gairebé em vaig oblidar, fins que al mes de març em van avisar de la FCEH que els feia falta gent per anar a una cursa de múixing. Hi vaig anar, em va agradar i fins ara.

Fins aleshores, no havies tingut una inquietud especial per fer de cronometrador esportiu?

No. Tenia els meus fills que competien en esquí alpí. Jo els acompanyava i veia com anava tot. M'agradava l'ambient, i per això quan m'ho van proposar vaig dir que sí. I a la primera ja vaig anar com a cronometrador. Quins nervis el primer dia!

A partir d'aquí et vas anar dedicant.

Em van anar cridant, m'hi vaig anar dedicant com a hobby, ja que jo feia d'impressor. Cada cop tenia més feina de cronometrador esportiu d'esports d'hivern. Després em van avisar també de la Federació Catalana de Ciclisme (FCC) que també fes crono pel tema de descensos. Cada cop tenia més feina, fins que va arribar un punt que vaig dir una cosa o l'altra, i vaig passar a ser cronometrador professional. D'això ja fa quatre anys.

Acostuma a haver-hi molts problemes en la teva feina?

No massa. L'únic a vegades el mal temps et fa alguna malifeta. Si fa vent i s'aixeca la neu et pot fins i tot tallar la cèl.lula o poden gastar-te alguna broma. Normalment les estacions ja ho tenen tot muntat. Tenen una línia tirada, un estadi preparat, una caseta de cronometratge amb cable de cronometratge ja enterrat que no toca ningú, i a vegades tens algun problema d'interferència, perquè tens un motor per allà a prop. És una molèstia. El pitjor que et pot passar en una cursa és perdre la comunicació amb la sortida.

Creus que la feina de cronometrador és per a tothom?

Sí. Ara bé, ha de ser una persona que li agradi el món de la competició, que li agradi la muntanya. Cal pensar que no sempre tens una caseta de cronometratge i calefacció o aire condicionat, sinó que a vegades estàs a l'aire lliure, passes fred i calor, pluja i pateixes la neu. Han de ser gent una mica ràpida de reflexos, ja que si hi ha un problema s'ha de solucionar al moment. És una feina molt agraïda, ja que estàs ficat al món de la competició de ple, però també tens molta responsabilitat. Quan veus una cursa que depèn de tu a vegades acollona. Passes nervis.

I de feina no en falta, oi?

Sí, perquè hi ha un fotimer de curses. Jo tinc tot l'any cobert, ja que faig neu i BTT, fins i tot hi ha temporades que al març i abril que s'encavalquen i vas bastant estressat. Hi ha feina tot l'any, i cada cop n'hi ha més. M'agrada molt poder viure d'això, és un privilegi. No canviaria la meva feina per res.

Una pregunta tonta, quan un esquiador passa per línia de meta, quina part de l'esquí és la que compta?

Compta la primera part del cos que passa, normalment en esquís. Serien les cames, però hi ha qui ho intenta amb els canells. Però no cal arribar amb els dos esquís, em sembla que es pot arribar amb un de sol. Ara bé, si creus que no ho ha fet bé li comentes a l'àrbitre. Nosaltres no som jutges.

Un corredor sempre somia amb fer una Copa del Món o unes Olimpíades, quin és el somni d'un cronometrador?

En el meu cas seria cronometrar la Copa del Món o uns Jocs Olímpics en esquí. Estic capacitat per fer-ho. Però en esquí el tema del cronometratge ja el fa directament Swiss Timing, que són els que cronometren totes les proves de la Copa del Món d'Esquí.

Us respecten els corredors?

Crec que sí, crec que respecten bastant la nostra feina, però també penso que la nostra feina no es valora suficient fins que no falla.

Esquies?

Jo havia arribat a córrer curses d'esquí de muntanya pel Club Muntanyenc de Terrassa. Ara cada cop esquio menys. Em poso els esquís per treballar, però esquio poc, ja que no tinc massa temps.

Què creus que s'hauria de millorar en el món de les curses?

En esquí s'haurien de millorar estructures de segons quines estacions. Per exemple, fa anys vaig anar a una cursa de bicicletes a Nevegal, Itàlia. L'organitzador tenia un tràiler preparat, i em deia que allí la cultura de l'esquí era diferent. Que l'esquí era un espectacle. Normalment allà la cursa es fa a la pista principal de l'estació i acaba al pàrquing, i allà es col.loca el cronòmetre. Aquí la cultura és posar la competi a la pista més amagada de l'estació, que no interfereixi el funcionament normal, tot i que això està canviant. La gent de fora fins i tot paga per veure una cursa, i aquí no hi va gairebé ningú. La Molina, és un bon exemple que cal seguir.

Els cronometradors d'aquí sortiu fora per veure com es treballa?

Sempre que puc sí que hi vaig. Fora es treballa molt similar a aquí. No hi ha diferències. Els sistemes són molt semblants. Ara estan traient aparells que no has de tirar cable, sinó que van via ràdio, se sincronitzen per GPS, però encara s'ha de veure com va.

I et dóna temps de gaudir de les curses?

Jo no veig curses, veig arribades i números. Per una orella et canten el corredor que surt de dalt i per l'altre orella et canten el corredor que arriba a baix. És una feina de molta concentració i no es pot fallar.

"Cal millorar les estructures d'algunes estacions"

Com aficionat, tens algun esquiador preferit?

A mi m'agradava molt quan corria Andre Aamodt, ja que era molt complet. El veia i al·lucinava. Com també vaig flipar amb Ivica Kostelic. Fa anys vaig anar a Zagreb per una cursa de bicis de muntanya. De neu tant sols quedava una clapa de 200 metros, i l'Ivica estava entrenat allà cada dia. Arribava al matí, es posava uns quants pals i baixava. Es treia els esquís i pujava a peu. Ho feia tots els dies. Són bons, però s'ho treballen, i després el veies tocant amb un grup de rock a Zagreb. Aquí en una clapa de neu no esquia ningú. No és perquè sí que estan a dalt. Tenia unes cames! Era una bèstia!